

No: 1670 – Menş e Adı

SAPANCA CEVİZİ

Tescil Ettiren

SAPANCA İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 04.09.2023 tarihinden itibaren korunmak üzere 16.12.2024 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1670
Tescil Tarihi	: 16.12.2024
Başvuru No	: C2023/000223
Başvuru Tarihi	: 04.09.2023
Coğrafi İşaretin Adı	: Sapanca Cevizi
Ürün / Ürün Grubu	: Ceviz/İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: Sapanca İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
Tescil Ettirenin Adresi	: Çayıçi Mah. Ersin Cad. Hükümet Konağı Sapanca SAKARYA
Coğrafi Sınır	: Sakarya ili Arifiye, Erenler, Geyve, Sapanca, Serdivan ilçeleri ile Kocaeli ili Kartepe ilçesi
Kullanım Biçimi	: Sapanca Cevizi ibaresi ve menşe adı amblemi ürünün veya ambalajının üzerinde yer alır. Sapanca Cevizi ibaresi ve menşe adı amblemi, ürünün veya ambalajının üzerinde kullanılmadığında, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Sapanca Cevizi; Latince tür ismi *Juglans regia* L. olan ve Sakarya ilinin Arifiye, Erenler, Geyve, Sapanca, Serdivan ilçeleri ile Kocaeli ili Kartepe ilçesini içerisine alan Sapanca Gölü Havzası olarak bilinen coğrafi alanda yetiştirilen sert kabuklu bir meyvedir.

Sapanca Cevizi; Sapanca Gölü Havzasında genellikle ceviz fidanları olarak, tohumdan doğal olarak yetişen fidan/ağaç popülasyonları şeklinde ve tozlaşma ile rüzgâr vb. çevresel faktörler yardımı ile yayılım gösterir.

Sapanca Gölü Havzası; geçici hava sistemlerinin etkisi altında bulunması nedeniyle Akdeniz ve Karadeniz iklimleri arasında bir geçiş niteliğinin yanı sıra karasal iklim özelliklerini de yansıtabilen nemli ve ılıman bir iklime sahiptir.

Sapanca Gölü Havzası; Sapanca Gölü ve bu havzada bulunan dere vb. su kaynakları sayesinde tarımsal sulama yönünden avantajlıdır. Böylelikle Sapanca Gölü Havzası; ürün için doğal yetişme alanı olması, ılıman bir iklime sahip olması, ideal taban suyu seviyesi, su tutmayan ve nemliliğini muhafaza toprak özellikleri ile Sapanca Cevizinin yetiştiriciliğinin yapılmasına olanak sağlar.

Sapanca Cevizi; kuvvetli kök ve dik taç yapısına sahip olması, yetişme alanlarının hareketli taban suyunun ve aynı zamanda nispi nem miktarının yüksek olması sayesinde iyi bir gelişim gösterir. Sapanca Gölü Havzasının denizden yüksekliğinin düşük ve nispi nem oranının yüksek olması, verimli toprak yapısına sahip olması gibi faktörler Sapanca Cevizinin en başta erkenci özellik göstermesi olmak üzere aşağıda verilen ürün özelliklerinin ortaya çıkması sağlar.

Sapanca Cevizinin; kabuklu meyve ağırlığı en az 10 gram, meyve iç randıman oranı en az %40, ceviz yağı oranı en az %40 ve kabuk kalınlığı 1-2 mm aralığındadır. Salkımdaki meyve sayısı ise genellikle 2-3 adettir.

Sapanca Cevizinin kabuklu meyvesi; nispeten ufak, genellikle pürüzlü ve orta pürüzlü ceviz sınıfında ve açık gri-kahverengi renk ve tonlarındadır. Meyve şekli, geniş-yuvarlak şekilli olup meyve iç rengi ise açık sarı-kahverengi renk ve tonlarındadır.

Sapanca Cevizinin, ürüne has renk, tat, meyve iç randımanı ve yağ oranı gibi ürün özellikleri temelde Sapanca Gölü Havzasının coğrafi konumu, nemli toprak yapısı, nemli ve ılıman bir iklime sahip olması ve bu cevizin üretim metodu ile ilgili ortaya çıkan özelliklerdir. Sapanca Gölü Havzasında verimli topraklar, ılıman iklim ile doğru bahçe tesisi, budama, gübreleme, sulama vb. kültürel işlemler ürün kalitesini/verimliliğini artıran, cevizlerde gelişmeyi hızlandıran başlıca etmenlerdir. Sapanca Cevizinde, tozlanma, dölllenme ve meyve tutumundan sonra meyve gelişimi ve nihai meyve iriliğini bu sayılan etmenler belirler.

Yaş meyve olarak erkenci olması, ceviz iç kısmının şekil ve renginin albenisinin yüksek olması, kabuktan kolay ayrılabilmesi/soyulabilmesi, uygun şekilde kırıldığında iç kısmının parçalanmadan tek parça olarak kolayca çıkarılabilmesi, renk ve tat bakımından tüketicileri tarafından daha çok taze ceviz olarak tercih edilip tüketilmesi Sapanca Cevizinin en önemli ürün özellikleridir. En yaygın pazarlama ve tüketim şekli taze ceviz olarak değerlendirilmesidir. Ayrıca Sapanca Cevizi, kurutulmuş olarak da değerlendirilen bir cevizdir.

Sapanca Cevizi çiçek yapısı bakımından protogyny (dişi çiçeklerin erkek çiçeklerden daha erken olgunlaşması ve çiçeklenmesi) özelliğe sahip olup dişi çiçekleri erkek çiçeklerden daha erken olgunlaşır. Uygun iklim ve yetiştiricilik koşullarında tomurcuklanma mart ayının son haftasında başlar, nisan ayının ilk haftasında tomurcuklanma artar/devam eder. İlk yapraklanma ise nisan ayının ikinci haftasında gerçekleşir.

Dişi çiçeklerde olgunlaşma nisan ayının üçüncü haftasında, erkek çiçeklerde ise nisan ayının son haftasında gerçekleşir. Bu nedenle Sapanca Cevizinde yetiştiriciliğinin yapıldığı Sapanca Gölü Havzasının coğrafi konumu ve iklim özellikleri sayesinde çiçeklenme zamanları bakımında yaklaşık 1 aylık bir erkencilik söz konusu olabilmektedir.

Sapanca Cevizi; hasat edildikten sonra yaygın olarak yaş ceviz olarak, kurutularak kabuklu ceviz olarak piyasaya arz edilmesinin yanı sıra kabuklarından ayrılarak ceviz içi olarak da tüketiciye sunulur.

Üretim Metodu:

Sapanca Cevizi yetiştiriciliği ve üretim aşamalarına aşağıda yer verilmiştir.

Bahçe Tesisi: Bahçe tesisi için en öncelikli iki temel konu; doğru yer seçimi ve toprak özelliklerinin yetiştiricilik için uygun olmasıdır. Bu durum yeteri kadar sağlanmazsa ceviz ağacının gelişim ve ürün verimliliği en baştan olumsuz etkilenir.

Sapanca Cevizi; genellikle kapama ceviz bahçeleri şeklinde, bahçe kenarlarında sınır bitkisi olarak ve tohumdan doğal olarak yetişen fidan/ağaç popülasyonları şeklinde yetiştirilir.

Ceviz ağaçlarının çoğaltılması ve verimliliği için diğer önemli bir hususta uygun aşılama yapılmasıdır. Gerek çöğürün ve gerek aşı kaleminin kabuk kalınlığının aynı olması, yani aynı yılın sürgünü olması, aşının tutma oranını yükseltir ve aynı yılda aşı yapılabilmesine olanak sağlar. Sapanca Gölü Havzasında üreticiler; yine havzadaki nitelikli ağaçlardan alınan üretim materyallerinin ceviz çöğürleri üzerine aşılmasını yaparak Sapanca Cevizinin çoğaltılmasını sağlar.

Ceviz tohumlarının dikiminde iki önemli hususa dikkat edilir:

1. Tohumun dikileceği ortalama 10 cm'lik ideal derinlik seviyesinin sağlanması,
2. Tohumda dikim şekli olarak; yanak kısımları yanlara, yapışma yeri (damar kısmı) toprağa gelecek şekilde dizilerek ekim yapılması uygun olur.

Dikim işleminin yapıldığı alan; kumlu toprak yapısında ise tohumlar derine dikilir. Killi ve ağır toprak yapısında ise yüzeysel ekim işlemi yapılması tavsiye edilir.

Bahçe tesisi yapılacak alanın konumuna ve özelliklerine göre uygun aralıklar ile dikim yapılmalıdır. Dikimde tozlayıcı ceviz kullanılmasına dikkat edilmelidir. Cevizlerde erkek ve dişi çiçekler aynı ağaç üzerinde fakat farklı yerlerde bulunur. Cevizlerde tozlaşma, rüzgâr vb. çevresel faktörler yardımıyla gerçekleşir.

Toprak ve İklim İstekleri: Sapanca Gölü Havzası; toprak derinliği yönünden genellikle orta derin ve derin topraklara sahiptir. Topraklar genel olarak az eğimli arazide ince tınlı iken dik yamaçlarda sığ ve kaba tınlı bir yapı gösterir.

Sapanca Cevizi, toprak isteği olarak derin, iyi drenajlı olan, tınlı, kumlu-tınlı, alüvyal topraklarda iyi gelişim gösterir. Toprağın su tutma kapasitesinin yüksek olması önemlidir. Fidan dikimi sonbaharda yaprak dökümüyle başlayıp ilkbaharda ağaçlara su yürüyünceye kadar ki dönemde yapılabilir. Bahçe kurulacak yerin gerekli toprak analizleri yapıldıktan sonra gübreleme yapılması tavsiye edilir. Toprakta drenaj kanallarının açılması ve fidan çukurlarının yeteri kadar derinlikte kazılması uygun olur. İlkbahar aylarında toprak tava geldiğinde derin bir sürüm yapılır. Bu dönemdeki toprak işleme toprağın havalandırılması yanında yabancı ot kontrolünün sağlanması bakımından önem arz eder.

Sapanca Cevizi ağacı genellikle kuvvetli ve hızlı gelişebilen dik taç yapısı ile kuvvetli bir kazık kök yapısına sahip olup protogyny çiçek yapısındadır. Çiçeklenme zamanı takriben nisan ayı olup meyvelerin olgunlaşması ve hasat zamanı yaklaşık olarak temmuz ayı ortasından ekim ayı sonuna kadardır. Ağaç verimi orta seviyededir.

Ceviz ağaçları kış aylarında -25 °C'ye kadarki düşük sıcaklıklara dayanabilir. İlkbahar geç donlarından olumsuz şekilde etkilenir. Özellikle meyve gelişim döneminde aşırı sıcaklara karşı hassastır. Hızlı meyve gelişiminin

olduğu dönemler ile hasat zamanı oluşan aşırı sıcaklıklar cevizde iç kararmalarına neden olabilir. Çiçeklenme döneminde oluşan aşırı sıcaklıklar ağaçların strese girmesine ve dişi çiçeğin olumsuz etkilenmesine neden olur. Ani olarak gerçekteşen düşük ve yüksek sıcaklıklar Sapanca Cevizi yetiştiriciliğini olumsuz etkiler. Düzenli bir ürün elde etmek için cevizlerde soğuklama ihtiyacının karşılanması istenir.

Budama: Ceviz ağacı fazla budama gerektirmemekle birlikte, yeni fidan dikimlerinde beklenen taç sistemini oluşturmak için sağlam genellikle 5-12 göz üzerinden budama yapılır. Budamada terbiye sistemi olarak değişik doruk dallı terbiye sistemi uygulanması tavsiye edilir. Budama işlemi, genellikle hasar görmüş, kurumuş veya iç içe girmiş dalların alınması şeklinde yapılır. Kurumuş ve birbiri içirisine girmiş dalların çıkarılması ve ağaç tacının içirisine güneş işığının rahatlıkla girmesini sağlayacak şekilde yapılacak aralama budamaları yararlı olur.

Gübreleme ve Sulama: Bahçe kurulacak alanın toprak analizleri sonucuna gübreleme yapılması tavsiye edilir. Gübreleme, genellikle ağaç diplerinin çapalanarak ahır/çiftlik gübresi ve/veya kimyasal gübre kullanılması şeklinde yapılır.

Sapanca Gölü Havzasının yer üstü ve yer altı su kaynakları bakımından zengin olması, ılıman iklim özellikleri ile ceviz yetiştiriciliğinde ideal bir yetişme alanı oluşturur. Derin kök sistemine sahip ceviz ağaçlarında çok fazlama sulama yapılmaz. Ancak dikimden itibaren sulamanın yapılması, öğle vakitlerinde yapılacak sulamadan kaçınılması, ağacın yaşına göre sulama yapılması ve iklim koşullarının dikkate alınması önem arz eder. Topraktaki su yetersizliği cevizlerde iriliği ve kaliteyi olumsuz yönde etkiler. Sulama şekli olarak karık sulama, salma, damla ve alttan yağmurlama sulama yöntemleri tercih edilebilir.

Zirai Mücadele: Zirai mücadele; kültürel önlemler ve kimyasal mücadele başlıkları altında ikiye ayrılır:

1. Kültürel önlemler: Yetiştiricilikte sağlıklı fidanlar, çöğürler vb. kullanılmalıdır.

Enfekte olmuş bitki ya da bitkinin ilgili kısımları kesilerek bahçeden uzaklaştırılmalı ve imha edilmelidir.

Yabancı otlarla mücadele için çapalama, biçme ve sürme vb. yapılır. Çok yıllık yabancı otlarda ise toprağın birkaç kez işlenmesi gerekir. İlkbahar aylarında toprak tava geldiğinde derin bir sürüm yapılır. Bu dönemdeki toprak işleme; toprağın havalandırılmasının yanı sıra yabancı ot kontrolü bakımından önem arz eder.

2. Kimyasal mücadele: Kimyasal mücadelede ilgili mevzuata uygun bitki koruma ürünleri kullanılır. Kimyasal mücadele teknik talimatlara uygun şekilde yapılır.

Hasat: Hasat zamanı, iç ceviz kısmının olgunlaşma belirtisi olan iç zarın (meyveyi ayırıcı zarın) kahverengiye dönüşmeye başladığı dönemdedir. Bu dönem yaklaşık olarak temmuz ayı ortasından ekim ayı sonuna kadarki zaman aralığıdır. Üründe kalite kayıplarını önlemek adına hasat geciktirilmeden yapılmalıdır. Hasat için ağaçta meyvenin yeşil kabuğunun çatladığı ve meyvelerin yarısından fazla kısmının silkelenmesi ile indirmenin mümkün olduğu dönem sečilir. Çođunlukla cevizde yeşil kabuk, iç cevizden daha geç olgunlaşır. Hasadın iç ceviz olgunluk zamanında yapılması, bu dönemde iç cevizin açık renkli olmasından dolayı iç cevizi ticari olarak daha değerli kılar.

Üründe hasat zamanı, yeşil kabuğunun yaklaşık olarak 1/3'ünün çatlaması ile yapılmaya başlanır. Doğru ve ideal hasat işlemleri, dallarda silkeleme şeklinde yapılır. Hasat sırasında ağaca ve dallarına zarar verecek yöntemlerden kaçınılır.

İlk olarak taze ceviz olarak değerlendirilecek cevizler hasat edilir. Kurutma ile değerlendirilecek cevizler için hasat zamanı daha geç olarak yapılır.

Hasat edilen cevizler, yeşil kabuğu temizlendikten sonra havadar ve doğrudan güneş işığı görmeyen ortamlarda muhafaza edilerek gıda ile temasa uygun temiz bezler, sergiler ve/veya örtüler üzerine serilerek kurutulur. Bunun yanı sıra yeşil kabuk temizleyici modern makineler de kullanılabilir. Bu makineler ile cevizler yeşil kabuklarından temizlendikten sonra yıkanır ve ortalama 40 °C sıcaklıkta kurutma fırınlarında kurutulur.

Tohumluk olarak ayrılan cevizler ise kurutma fırını vb. yöntemler ile kurutulmaz. Tohumluk olarak ayrılan cevizler, hava akımının uygun olduğu, doğrudan güneş işığı görmeyen, gölge ortamlarda kurutularak ekim için muhafaza edilir.

Depolama-Muhafaza Koşulları ve Piyasaya Arz: Sapanca Cevizi; serin, kuru, temiz ve kokulardan ari ortamlarda muhafaza edilerek depolanır.

Taze ceviz olarak hasat edilen Sapanca Cevizi dökme ya da ambalajlı olarak tüketiciye arz edilir. Ayrıca Sapanca Cevizi, taze ceviz olarak yeşil kabuğundan ayrılmadan soğuk zincir koşullarında ortalama 3 ay depolanabilir.

Kurutulan Sapanca Cevizi ise kabuklu ceviz ya da kabuklarından ayrılarak ceviz içi olarak da tüketiciye arz edilir.

Sapanca Cevizi; dökme olarak ya da gıda ile temasa uygun ambalajlarda ilgili mevzuata uygun etiket bilgileri ile tüketiciye arz edilir.

Denetleme:

Denetimler; Sapanca İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü koordinatörlüğünde; Sapanca İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Sapanca Ziraat Odasından birer üyenin katılımıyla en az 3 kişiden oluşan denetim merci tarafından gerçekleştirilir.

Denetim yılda en az bir kere yapılır. Şikâyet üzerine veya gerekli görülen hallerde ayrıca denetim yapılabilir. Yapılan denetimler; 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu uyarınca raporlanarak her yıl düzenli olarak Sapanca İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından Türk Patent ve Marka Kurumuna sunulur.

Denetim merci tarafından, denetimde aranılacak kriterlere aşağıda yer verilmektedir:

- Sapanca Cevizi ibaresi ve menşe adı amblemi kullanım biçiminin uygunluğu,
- Ürünün hasadı, depolama-muhafaza koşulları, piyasaya arzı ile “Üretim Metodu” bölümünde belirtilen hususlara uygun üretim yapılıp yapılmadığı denetlenir.

Denetim sırasında tespit edilen uygunsuzluklar ile alınması gerekli tedbirler denetlenen ilgili kişi, kurum veya kuruluşa bildirilir. Denetim merci, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.